

Vård- och
omsorgsnämnden

Svar på nämndinitiativ - utred och stärk det förebyggande arbetet för äldres användning av antidepressiva läkemedel

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden förklarar nämndinitiativet besvarat.

Ärendebeskrivning

Nämndinitiativet

Kristina Fagerkvist (L) har den 17 januari 2024 lämnat ett nämndinitiativ till vård- och omsorgsnämnden med rubriken *Utred och stärk det förebyggande arbetet för äldres användning av antidepressiva läkemedel*. I initiativet hänvisas det till att Socialstyrelsen genomfört en kartläggning av användningen av antidepressiva läkemedel, där användningen hos personer 65 år och äldre har ökat med 23 procent. Initiativet lyfter att barn och unga ofta lyfts som målgrupp för psykisk ohälsa i olika sammanhang men att det är viktigt att inte glömma den omfattande psykiska ohälsan som många av samhällets äldre medborgare lider av. I initiativet yrkar Kristian Fagerkvist (L) på följande:

- Att förvaltningen kartlägger de insatser som vi gör mot äldres ensamhet
- Att förvaltningen återkommer med förslag om hur vi kan utveckla de insatser vi gör för att motverka de tillstånd som kräver medicinering.
- Att förvaltningen genomför en informationskampanj, bland annat på vård- och omsorgsboenden för att bryta de stigmat som finns kring äldre mäns psykiska ohälsa.

Vård- och omsorgsnämnden beslutade att lämna över nämndinitiativet till vård- och omsorgsförvaltningen för beredning.

Svar på nämndinitiativ

Kartläggning av det stöd som ges för att motverka äldres ensamhet

Under 2023 har vård- och omsorgsförvaltningen genomfört en utredning för att besvara vård- och omsorgsnämndens åtagande under 2023 att öka verksamhetens kunskap om psykisk ohälsa och att stärka förmågan att möta psykisk ohälsa hos äldre. I uppdraget har det ingått att göra en omvärldsorientering och en beskrivning av

nuläget i vård- och omsorgsförvaltningens verksamheter inom äldreomsorgen. I utredningen lyfts bland annat kommunens folkhälsoarbete som innefattar suicidprevention, samverkan med andra aktörer som exempelvis Region Sörmland, och att utbilda utbildare inom MHFA (mental health first aid training). Utöver kommunens folkhälsoarbete har det gjorts en kartläggning av hur vård- och omsorgsnämndens verksamheter inom äldreomsorgen arbetar för att möta äldre med psykisk ohälsa. I utredningen framgår att verksamheterna arbetar på olika sätt men att det går att konstatera att det är relativt få verksamheter som aktivt och medvetet arbetar för att möta äldre med psykisk ohälsa.

Utifrån den kartläggning som har gjorts i omvärldsorientering och nulägesbeskrivning avseende psykisk ohälsa hos äldre, är förslaget att den första att-satsen i yrkandet anses vara besvarad.

Förvaltningens förslag till utveckling av stöd till äldre med psykisk ohälsa

I utredningen som syftar till att öka verksamhetens kunskap om psykisk ohälsa och att stärka förmågan att möta psykisk ohälsa hos äldre, har det också tagits fram förslag till ett önskat läge för att möta äldre med psykisk ohälsa, inklusive förslag för att nå dit. I utredningen lyfts bland annat att det bör finnas ett tydligt uppdrag att upptäcka och motverka psykisk ohälsa (inklusive samverkan med regionen), att det finns rätt kompetens i verksamheterna och att den stärks via utbildning samt att varje verksamhet har ett känt och strukturerat arbetssätt att motverka psykisk ohälsa hos äldre.

Folkhälsomyndigheten¹ framhäver att faktorer så som social gemenskap och stöd, fysisk aktivitet, goda matvanor och meningsfullhet i vardagen kan förebygga psykisk ohälsa och främja livskvalitet. I vård- och omsorgsnämndens verksamheter finns öppna mötesplatser för seniorer, som syftar till att främja social gemenskap och att minska ofrivillig ensamhet, erbjuda meningsfulla aktiviteter samt främja fysisk aktivitet och goda matvanor. De öppna mötesplatserna är en av nämndens förebyggande verksamheter som inte kräver biståndsbeslut för att delta. Därutöver finns också Anhörigcentrum som tillhandahåller anhörigstöd som också är en del av nämndens förebyggande verksamheter. Anhörigstöd kan också bidra till att förebygga psykisk ohälsa hos de individer som söker stöd.

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för att erbjuda stöd till individer enligt Socialtjänstlagen. Verksamheterna inom äldreomsorgen besitter inte kompetens att avgöra vilka tillstånd som kräver medicinering hos äldre personer, det tillhör regionens ansvar att göra den bedömningen. Verksamheter inom äldreomsorgen bör dock kunna identifiera vanliga tecken på psykisk ohälsa, vägleda individer till regionens hälso- och sjukvård vid psykiska besvär och arbeta med stöd som främjar psykisk hälsa. Som redan beskrivits har det därför tagits fram förslag på ett önskat läge för att möta äldre med psykisk ohälsa i vård- och omsorgsnämndens verksamheter inom äldreomsorgen.

¹ [Faktorer som påverkar den psykiska hälsan hos äldre personer — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

Det pågår även en randomiserad kontrollerad studie som vård- och omsorgsförvaltningen ingår i som fokuserar på att identifiera psykisk ohälsa med fokus på nedstämdhet och depression, inom äldreomsorgen. Ungefär 100 personer kommer att erbjudas beteendeaktiveringsinsatser, inom ramen för vad socialtjänsten ska erbjuda, i syfte att lindra besvären och i en förlängning också minska behovet av stödinsatser såsom hemtjänst.

Förslaget är därmed att den andra att-satsen i yrkandet anses vara besvarad.

Informationskampanj för att bryta stigma kring äldres psykiska ohälsa

Att bryta stigmatisering kring psykisk ohälsa är en komplex och långsiktig process som kräver insatser på flera nivåer i samhället. Ökad kunskap är ett led i att minska stigmatisering och attityder kring suicid och psykisk ohälsa hos allmänheten. Suicidpreventionssamordnare i Eskilstuna kommun arbetar för att ge invånarna i Eskilstuna tillgänglig och grundläggande kunskap om suicidprevention. Det ska därför finnas tydlig och lättillgänglig information på eskilstuna.se och kommuninvånare ska erbjudas utbildning. Under 2023 har suicidpreventionssamordnare tillsammans med nyckelpersoner från kommunen medverkat i en digital föreläsning vars syfte var att informera kommuninvånare i Eskilstuna hur individer kan hjälpa sig själv och andra vid psykisk ohälsa. De har också marknadsfört Suicide zeros webinarier Våga fråga och Livsviktigt snack.

Folkhälsomyndigheten² lyfter att bristande kunskap kan vara en orsak till att äldre personer inte söker stöd för depressiva besvär. Förvaltningen bedömer dock att en enskild informationskampanj som är riktad till en avgränsad målgrupp, som exempelvis äldre män på vård- och omsorgsboenden, i förlängningen inte kommer att bryta stigmatisering eller öka kunskapen om psykisk ohälsa i någon större utsträckning. Kommunövergripande insatser som kunskapsspridning om suicidprevention och psykisk ohälsa till kommuninvånare samt ökad kunskap och förbättrade arbetsmetoder inom vård- och omsorgsförvaltningen (som föreslås i utredningen "Förslag till önskat läge för att möta äldre med psykisk ohälsa, inklusive för att nå dit") är en del i den process som kan leda till att minska stigmatisering kring psykisk ohälsa. De öppna mötesplatser för seniorer och anhörigstöd kan också erbjuda kunskapsspridning och verksamheterna arbetar aktivt med de förebyggande faktorerna för psykisk ohälsa. Förvaltningen bedömer därmed att det stöd som redan finns i förvaltningen tillsammans med förslag på önskat läge för att möta äldre med psykisk ohälsa, är tillräckliga för att öka kunskap om psykisk ohälsa och i en förlängning bryta stigma. Därmed är förslaget att den tredje att-satsen i yrkandet anses vara besvarad.

VÅRD- OCH OMSORGSFÖRVALTNINGEN

Johan Lindström
Förvaltningschef

Åsa Tavemark
Utredningschef

² [Det är viktigt att förebygga psykisk ohälsa bland äldre \(folkhälsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

§ 8

VON/2023:163

Nämndinitiativ - Utred och stärk det förebyggande arbetet för äldres användning av antidepressiva läkemedel

Beslut

1. Nämndinitiativet lämnas till vård- och omsorgsförvaltningen för beredning.
2. Nämndinitiativet behandlas på vård- och omsorgsnämndens sammanträde under våren 2024.

Ärendebeskrivning

Kristina Fagerkvist (L) har inkommit med ett nämndinitiativ avseende att utreda och stärka det förebyggande arbetet för äldres användning av antidepressiva läkemedel. Initiativet väcktes på vård- och omsorgsnämndens sammanträde 17 januari 2024. Initiativet kommer att behandlas på nämndens sammanträde under våren, så att erforderlig beredning kan ske.

Kristina Fagerkvist (L) yrkar följande i nämndinitiativet:

- Att förvaltningen kartlägger de insatser vi gör mot äldres ensamhet
- Att förvaltningen återkommer med förslag om hur vi kan utveckla de insatser vi gör för att motverka de tillstånd som kräver medicinering
- Att förvaltningen genomför en informationskampanj, bland annat på våra vård- och omsorgsboenden för att bryta de stigman som finns kring äldre mäns psykiska ohälsa.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Nämndinitiativ

Utred och stärk det förebyggande arbetet för äldres användning av antidepressiva läkemedel.

Enligt en kartläggning från Socialstyrelsen så har användningen av antidepressiva läkemedel, mellan åren 2006–2022, ökat med hela 23 procent för personer över 65 år. Det är en anmärkningsvärd förändring, även om ökningen är väsentligt lägre än den för gruppen 18–64. Den största användningen av antidepressiva läkemedel återfinns dock hos gruppen 85 år och äldre där 36 procent av kvinnorna och 24 procent av männen hämtade ut antidepressiva någon gång under året. Socialstyrelsen anser det rimligt att anta att dessa förskrivningar kommer att öka.

Enligt rapporten från Socialstyrelsen återfinns stora skillnader mellan könen. Användningen hos kvinnor är nästan 70 procent högre, samtidigt som suicid bland äldre män är betydligt vanligare. I dessa åldersgrupper är förekomsten 2,7–3,3 gånger så hög. Bakgrunden till den ökade användningen av dessa typer av läkemedel bedöms vara att de används mot olika typer av ångesttillstånd och sömnproblematik, samtidigt som användningen av dessa mot depression har minskat.

När man pratar om psykisk ohälsa så lyfts ofta barn- och unga och köerna till barn- och ungdomspsykiatri (BUP), av goda skäl, fram. Men det är viktigt att inte glömma den omfattande psykiska ohälsan som många av samhällets äldsta medborgare lider av.

Med ovan nämnda argumentation yrkar jag på följande:

- Att förvaltningen kartlägger de insatser vi gör mot äldres ensamhet
- Att förvaltningen återkommer med förslag om hur vi kan utveckla de insatser vi gör för att motverka de tillstånd som kräver medicinering
- Att förvaltningen genomför en informationskampanj, bland annat på våra vård- och omsorgsboenden för att bryta de stigmat som finns kring äldre mäns psykiska ohälsa.

För Liberalerna

Kristina Fagerkvist (L), ledamot